

ԾԱՂԻԿ ՀՄՐԱԹԸ ԵՐԿՈՆ ան-
դամ կը հրատարակուի Չարեք-
շաբթի եւ Շաբաթ օրերն . —
Տարեկան բաժանորդագրութեան
գինն է 100 զրուշ արծաթ . —
Վեցամյակյան 50 . — Գառառաց
համար 115 զրուշ . — Վեցամ-
յաց 60 . — Ծանուցման տաղը
5 զրուշ :

Որ եւ է նամակ կամ գրութիւն
պետք է ուղղել .
Առ Արտօնատեր և Տնօրին
ԱՆՏՕՆ ՍԱԳԱՅԵԱՆ
Էսկի Չաղթելի ճառակեփ
Նշան էֆ. Պէրզերեամի Տպա-
րանն :
Խմբագրութեան յանձնուած
գրութիւնք եւ չեն տրուեր :

40 ՓԱՐԱ

ՀԱՆԴԵՍ

ՓԱՐԱ 40

ԲՈՎԱՆԴՈԿՈՒԹԻՒՆ

Ազգային անսույնիւն . (Ընդհանուր վիճակ
գաւառաց). — Բանասիրակ ։ , (Բներայի Ար-
ուեստանոց) . — Գյահատմունք վեհ . Սու-
թանին . — Ամեն . Երիմեան Հայ իւկ . — Առում .
Նական խորհուրդու — Կամառ) . — Գրադատա-
կան . — Ասկէ անկէ — Հաւաքածոյ . — Երկու
խուլեր . — Ծանուցմունք .

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԻՃԱԿ ԳԱԼԻԱՌԱՑ
գ.

Գաւառացւոց լեզուն եւս շատ ա-
զաւազեալ է մանաւանդ հոն, ուր կըր-
թութիւնը տակաւին մուտ չէ գտած
և կամ խնամեալ կըթութեան մը հիմ
չէ դրուած :

Փոքր Ասիոյ գլխաւոս քաղաքներու
ազգայինոց լեզուն ինչպէս Պրուսա, Պի-
լէճիկ, Էսկի-շէճիր, Ֆէօթահիա, Աֆի-
օն-գարահիսար, Էնկիւրիւ, Եօդկատ,
Գոնիա, Զիլէ, Զանկըրը և այլն թըր-
քարարքառ է:

Քայսէրի եւս այս կարգէն է, բայց
այժմ զգալի յառաջդիմութիւն կը
տենանուի չնորհիւ այն եռանդուն ջա-
նից և հոգածութեան, զոր ցոյց կու-
տան կըթասէր կծսարացիք, և վարդ-
դատիկեան երկսեռ վարժարանքայս
մասին մեծ զարկ և մղաւմ տուած էն .

Բայց յիշեալ դլմաւոր քաղաքաց

գիւղաբնակ ազգայինոց լեզուն հայերէն
է, թէպէտ Խանգարեալ :

Սիվրի հիսարի ազգայինք, որ Հին-
ջուղայի գաղթականութիւն մը կը
կազմեն, պահած են իւրեանց ազգա-
յին իսկատիպ նկարագիրը, կրօնասէր
են: բարեպաշտ, եկեղեցասէր, բարո-
յականի ջերմնախոնձախնդիր. հիւրա-
սէր, ուշիմ, աշխատող, տնտեսագէտ,
բնութեամբ ազնիւ, ուսումնասէր և կը
կըեն շատ պատուական ազգային զգա-
ցում :

Լեզունին իւրեանց նախնի բնագա-
ւառի բարբառն է: սակայն աղաւադ-
եալ է:

Իբր նմոյչ յիշենք ասու մի քանի
հատուածներ :

«Հայր ոուրբ, կաշեցանք կաշե-
ցանք չուկաս, կելեճեցանք կելեճե-
ցանք չուկաս, անխը չոքեցանք չուկաս,
նանխը չոքեցանք չուկաս, օրի չու-
կատ :

Դարձեալ :

«Գուն անխը կաշե, ես գալիք մա-
դարձեալ»

«Հաճիազայերը քեզի խոռալլեն,
մեր տանը հրամմելես :

Դարձեալ :

Պապս բարեւ կելեճեց, հերիսայի
հրամմելլես :

Պուրտուրի բարբառէն նմոյչ :

«Տիզնացելէմ, թէքէմ ինկենուա:

Առաջնոյն նշանակութիւնն է՝ «Հայր

անդին գացինք չեկար. ասդին գա-
ցինք չեկար, ինչո՞ւ չեկար, կամ, ուր
մեացիր :

Երկրորդին նշանակութիւնն է՝
«Դուն հոն ինձ սպասէ: ես պիտի
գամ»:

Երրորդին նշանակութիւնն է՝
«Հաճի ազաները քեզի կը կանչեն,
մեր տունը եկուրի»:

«Պորրորդինը՝
«Հայրս բարեւ ըրաւ, հերիսա ու-
տելու հրամմել մեզի»:

«Հինգերինը դիմը՝
«Փորս անօթի է, քունս, եկաւ:
Այս աղաւազումներ տեղի ունե-
ցած են մասամբ տգիտութեան պատ-
ճառաւ, բայց մեծ մասամբ ալ ի հը-
նում՝ իրենց խօսակցութիւնն օտարաց
աննշամարելի ընելու նպատակաւ:

Զարմանալի, նաեւ ոչ նուազցաւա-
լի է զի ժողովուրդն հովուելու և ա-
ռաջնորդելու պաշան ստանձնող ե-
կեղեցական հայրեր՝ որ ուղղակի ժո-
ղովուրդէն կ'ապրին, գժբաղդաբար
հոգ չեն տարած ճանչցնելու նմա իւր
լեզուն, որ մին է Հայութեան յատկա-
նիշերէ, և ի վերեւ յիշեալ մեծ քա-
զաքներու ազգայինք ասկաւին թըր-
քաբարբառ են և հայատառ ու թըր-
քաբարբառ թերթեր կը կարդան ընդ-
հանրապէս:

Գաւառաց կըթական վիճակն ալ
ի բայց առեալ կեսարիա, զորմէ խօսե-
ցանք, ի բաց առեալ կարին՝ մանա-

ւանդ Սանասարեան վարժարանը՝ որ ըստ վկայութեան նոյն իսկ Բողոքականաց Աւետարել լրագրին՝ ի գաւառը միակ վարժարանն է շատ բարեկարգ և արդիւնաւոր, ինչպէս նաեւ Տրապիզոն՝ ուր կրթական գործին մեծ զարկ և մղում տուած է համակրելին Տօքթ. Թիրեաքեան էֆէնտի նախ քան իւր ի Փարիզ բժշկութիւն ուսանելը, ի բաց առեալ նաեւ Երիզան, ուր հաստատեալ է Ընկերական վարժարանն, ինչպէս նաեւ Աերաստիա, ուր Սենեքերիմեան բազմարդիւն ընկերութիւնը գնահատելի ծառայութիւններ նուիրած է կրթական գործին, և նոյնպէս ի բաց Սիվրիհիսար, որ անընդհատ կը շարունակէ իւր սկսածն, մնացեալ վայրերու կրթական վիճակը քաջալերական լինելէ գրեթէ շատ հեռու է գրեդարադար.

Զայս ընդհանուր կացութիւն մանրամասնաբար ի պաշտօնէ քննեցինք 1870ին, յորում իր շրջուն կրթական քննիչ Վասմ, Ապրօ-Եռուսութեան Վարչութեան կողմէ և Պատրիարքական կոնդակաւ — յարենք նաեւ առանց փոխարինութեան՝ մղեալ ազգասիրական եռանդէ — այցելեցինք. մի քանի գաւառուներ:

Ստորգ է թէ մեր գաւառացի ազգայինք շատ կրթասէր են և պատրաստ զոհողութիւններ ընելու կրթական գործին համար, բայց մղող և վարող պէտք է, շարժող. զգացնող, թելագրող և բանիբուն առաջնորդող պէտք է, վասն զի գաւառացի ազգայինք շատ բարի տրամադրութեամբ օժտեալ են և տրազայք ընդհանրապէս ուշիմ, ընդունակ են և յարմարութիւն ունին:

Սակայն ինդիր է գիտնալ թէ գաւառացւոյն համար կրթական ո՞րպիսի ծրագիր հարկ է պատրաստել:

Այս է բուն խնդիրը:

Ըստ մեր խոնարհ փորձառութեան՝ միակերպ կրթական ծրագիր և պատրաբարակութեան սկզբունք մը ընդհանուր գաւառաց համար չկրնար գործադրելի և օգտակար ըլլալ, վասն զի տեղական պայմանները, պահանջները, պէտքեր, հանգամանքներ, վիճակ, և այլն ամեն տեղնոյն չեն, իրամիտ տարբեր են. ուստի, պէտք կ'ըլլալ նախ քննել ընդհանուր գաւառաց վիճակը և ապա պատրաստել կրթական ծրա-

գիր վասն գաւառացի:

Այս բան գուցէ զարմանք պատճառէ անոնց՝ որ զգաւառութիւնը աշխարհացոյց տախտակիներու վրայ միայն տեսած են և սակայն յաւակնութիւն ունին կարծելու թէ ինքեանք կրթութեան գործը հաօքը ընդունութիւնը բայց այլ է բան գիտնալու այլ է գաւառիարակութեան պաշտօն վարել և այլ է ընդհանուր վիճակն և կացութիւնը ունութեալ վարդարձիր է լինելու թէ ինքեանք կրթութեան գործը հաօքը ընդունութիւնը գիտնալու վրայ մը տարածման հոգ չտարուի և բուն ազգային գաւառիարակութեան վրայ, որ կոչուած է վարել Ազգին ճակատագիրը:

Նոյնպէս, ի Պոլիս կրթական հաստատութիւն մը վարելը բնաւ չենթադրել թէ կրթութեան գործն ամենութեք նոյն է:

Օրինադրելու համար նախ քննել հարկ է: քննել իրաց վիճակն ու կացութիւնը գիտնալու համար և քննել՝ հասկնալու համար թէ ի՞նչ բան պէտք է, այսինքն, կրթութիւնն ազգային ըլլալու համար ի՞նչ միջոց պէտք է:

Մինչեւ հիմա տրուած կրթութեան հետեւանոք մեր արդի սերունդն աւելի օտարամոլ եղածէ, այսինքն, ըսել կուզենք թէ ընդհանրապէս ֆրանսական լեզուի ազգեցութեան ներքեւ կը գանուի, խորհիլը ֆրանսերէնէ. ընթերցումը ֆրանսական, կեանքն ու վարմունքը ֆրանսականի հետեւողութիւն կամնամութիւն, վասն զի կրթութիւն ըսելով ֆրանսական լեզուն ուսւութիւն ունին կը հակցուէր — ինչպէս և այժմ — և այս բանի հետեւանք է ֆրանսական բազում վէպերութարդմանիւթիւններ՝ որ հրապարակին վրայ կը վիտան և որոց ոչ մին զակայն մեր կեանքին կը յարմարի:

Թող չկարծուի երբեք թէ մենք Փրանսական լեզուի նկատմամբ հակարութիւն կը տածենք. կը սիրենք և կը յարգենք զայն լեզու, որոյ ուսուցումը կը նայ օգտակար ըլլալ մանաւանդ անոնց համար՝ որ գրադիտութեան ճիւղը մշակելու յարմարութիւն ունին, կամ հանգերձեալ են կուսակրօն եկեղեցական, կամ վարժապետ և կամ արուեստագէտ լինելու, բայց զայն լեզու իրը կրթութեան հիմքնաւ չենք ընդունիր (1):

(1) Այդ լեզուի ուսման այնքան հոգածութիւն ցոյց տրուելով հանդերձ՝ զարմանալի է տեսներ սակայն թէ նոյն լեզով վաճառականական թղթակցութիւն ընելու կարող անձինք շատ քիչ կը գտնուին հրապարակի վրայ:

Մեր նպատակն է պարզել սա կէտեսած ասա ի Պոլիս կրթութեան իրեն հիմա ամիրող ֆրանսամոլութիւնը մի՛ գուցէ փոխանցի ի գաւառու, յորս տակաւին թմբեալ չեն ազգային և կրօնական զգացմունք, որ գժեաղդաբար կ'այլափոխին, եթէ ինամեալ նախակը թութեան մը տարածման հոգ չտարուի և բուն ազգային գաւառիարակութեան վրայ, ոգի ունի եւս քան զեւս չարծարծիք:

Այս բան ոչ թէ պէտք, ոյլ նուիրական պարտք մ'է, որ կը ծանրանայ ազգային գերագոյն իշխանութեան վրայ, որ կոչուած է վարել Ազգին ճակատագիրը:

Բայց այս իշխանութիւն տյս բանի, որ հանրային խնդրոց առաջինն է և ունի աւագ կարեւորութիւն, արդեօք ուշագրութիւն գարձուցտ' է երբէք:

Եթէ երբեմն երբեմն հրահանգներ զրկուած են, սակայն ատոնք գործնական արդիւնք ունեցած չեն, զի, որ պէս մեք ականատես եղած ենք, այդ կարգի հրահանգներ նետուած և փոշուած են ի շարու անպետ թղթոց, որովհետեւ ոչ հարցնող կալ և ոչ հակաշող:

Օրինակի համար՝ լսուած կամ տեսնուած է թէ առաջնորդ մը կամ գաւառական վարչական ժողով մը կը թութեան գործին հոգ չտանելուն համար պաշտօնանկ լինի:

Ազգային պաշտօնեայ մը յախժամ կ'ոգեւորի և իւր պաշտօնի պարտականութեան մասին քիչ մը խղճահարութիւն կունենա, երբ ի պատասխանատուութիւն կոչուելու երկիւղ կենայ:

Արդ, ինդիր է թէ եթէ գաւառացւոյն համար կրթական ծրագիր և դաստիարակութեան սկզբունքը որոշուի, ով պիտի լինի գործադրման պատասխանատուն:

Հստ մեզ՝ միակ բանաւոր միջոց է շվանիչի գրութիւն հաստատել պատասխանատուութեան պայմանով:

Իսկ գալով կրթական ծրագրին՝ նոյնպէս կ'ըսենք թէ կարգ. մ'աւելորդ անդաներով պէտք չէ ծանրաբեռնեալ լինի և արհեստական ուղղութիւնը պէտք է որ խնամեալ նախակրթութեան բուն նպատակը լինի, մանաւանդ ալժմ, յորում երկաթուղեաց

Հաստատութեան վերաբերեալ ձեռ-
նարկութիւնք իրաց վիճակը փոփոխե-
լու ազդեցութիւն պիտի ունենան շատ
մօտաւոր ժամանակի մէջ, յորում եթէ
Հայք —որ նոյնպէս տեղական մէկ կա-
րեւոր տարրը կը կազմեն — չպիտի
կրնան օգտուիլ գժբաղդտրար, եթէ
անպատրաստ գտնուին՝ իւրեանց ու-
շաղըութիւն նուիրելով գարձեալ ներ-
քին փձուն վէճերու և կուսակցական
ամուլ պայքարներու, որ գաւառաց-
ւոյն համար օրուան հրատապ խնդիր-
ներ են գժբաղդաբար :

Գաւառական կրթական ծրագիրը
գլխաւորաբար երեք կարդի պէտք է
մինչին՝

Ա. Գիւղտկան գպրոցաց ծրագիրը
որոյ բուն նպատակը պէտք է լինի
գիւղատնտեսութեան զարգացում:

Բ. Միջնակարգ քաղաքաց դըպ-
լոցներու ծրագիր, որոյ կէտ նպատա-
կին պէտք է լինի արհեստական ուղ-
ղութիւն, և՝

Գ. Գլխաւորք քաղաքաց վարժարա-
նաց ծրադիր, որ պէտք է կազմէ բար-
ձրը նախակրթութիւն, յորում կրնայ
աւանդուիլ, ըստ տեղական պիտոյից՝
—բացի թուրքերէնէ—կամ Փրանսերէն,
կամ անգլիերէն և կամ գերմաներէն
լեզու. բայց ոչ գրադիտական ճիւղը,
այլ մանաւանդ թէ առեւտուրի և վա-
ճառականութեան համար կարեւոր ե-
ղող մասերը գլխաւորաբար պարտաւո-
րիչ ընելով:

Խակ շորբորդ ծրագիր մալ շատ
կարնւոր է երկրորդական կամ կեղ-
ըռնական վարժարանաց համար՝ որ
պէտք է հաստատուին գաւառագլուխ
քաղաքաց մէջ կամ շատ մօտակայ
վանքեր, որ ծառայեն վարժագետ,
քահանայ, վարդագետ և մասնագէտ
արէեստաւորներ հազնելու :

Այդ ծրագիր ի հարկէ հարկ էէ
լինի ընդարձակ՝ բայց նոյնպէս ոչ եր
բէք կարդ մ' աւելորդ ռունաներով բեռ-
նաւորուած, այլ պարունակէ օգտա-
կար և անհրաժեշտ եղող զիտովթեանց
սկզբունքներ, որ շատ կարեւոր են գը-
րական գաղափարաց և գործնական
մտաց տէր տարրերէ պատրաստելու
համար նոր սերունդը:

Իսկ գալով աղջկանց գաստիարակութեան, գա պէտք է լինի շատ պարզ և համապատասխանող նոյնպէս տեղա.

Կան պիտոյից, պահանջման և հանդա-
մանաց համաձայն:

Գաւառացի կինը բացի ամուսին ,
մայր և տանտիկին լինելէ՝ նաեւ օգ .
Նական է իւր երկանը աշխատավթեանց
իրբեւ մշակ՝ եթէ այն երկրագործ է .
զի գաշտը կ'երթայ հերկելու , վարելու .
սերժանելու և հնձելու :

Սակայն ի՞նչ որ ալ լինին պարագայք , տեղական հանդամանք և պահանջմանք , նկատելի է զի Հայ-կինն կարել և ձեւել չգիտեր և մինչեւ խոկիւր հագուստ՝ լինի նաեւ Եւրմակեց զէն դուռը էն պատրաստի կը գնէ , որ շատ սուզի կը նստի :

Նոյնպէս, գիւղացի լինի թէ քաշ
զաքացի, լուացքը կը կատարէ կամ
գետակի մօտ, ուր քարի վրայ դիզե-
լով աղտոտ լաթերը՝ էլեկտի ձեւ ունե-
ցող փայտով կը ծեծէ զանոնք, որ ի
հարկէ շատ շուտ կը փոտին և պէտք
եղած կերպով չեն մաքրուիր:

Թէ այս և թէ այլ պայմանք ան-
հրաժեշտ կը կացուցանեն արհեստա-
գործութեան պէտքը, որ կրթական
ծրագրին մէջ պարտի առաջնակարգ-
տեղ ունենալ, և մի և նոյն բժամա-
նակ զգուշանալ որպէս զի գաւառացի
չայ-կնոջ պարզասիրութիւնը չխան-
գարուի և վայելուչ պարզութիւնը
պինասիրութեան չյանդի . Դոր իրենց
համար բոլորովին անծանօթ գաղա-
փար մ'է. և անշուշտ պէտք է որ մը-
նայ նոյնպէս անծանօթ:

Բ Ա Ն Ա Թ Ի Ռ Ա Կ Ա Ն

ԲԵՐԱՅԻ ԱՐՄԵՆՈՒԹՅՈՒՆ . — Պահապահութեան վեհականութեան մասին ՀԱՅՈՒԹՅՈՒՆ . — Խաչատրան Հայութեան մասին ՀԱՅՈՒԹՅՈՒՆ :

Հայոց ու տեղի ունկանք

Օմաթու օր առաջ աշանցած է բարեկարար, ազգային տեսակետով, մի շատ սխրալի հանդէս ողոյ մանրամասն նըլքաբարագիրը կ'ընծայէր մեզ Սրեւելք օ-րաթերթն իւր գերդզընթեր թուով:

Խողիրը Բերայի Հայ-իդական սեռի
Արուեստանցի վրայ կը կայանայ , որ
թէպէտ մասնաւոր հաստատութիւն
մ'է զի մասնաւոր թաղի մը կը վերա-
բերի , բայց գէթ առ մեզ իրը նորու-
թիւն մը՝ իւր ցնցողական դադափառ-
քով , յաջողութեամբ և գործնական ար-
դիւնքովը կ'արժէ որ ընդհանուր նկա-

თაო მან აღმანი ქინი

Եւ ինչո՞ւ .— Աւասն զի իւր տեսակի
մէջ այդ առաջին հաստատութիւն կը
վերսպարձնէ կնոջական գերը նաեւ
Հայ-իգական սեռին, որոյ գաստիաբա-
կութեան առանցքն ըլլալ կը կարծ ու էր
ցարդ կարգ մ'աւելորդ ունիաներու
ուսումն և պար ու գայնակ՝ մոռնա-
լով սակայն անշուշտ թէ մկրատը, գեր-
ձանն ։ Եւ տաեղը նաեւ կնոջ առանցին
տնտեսութեան վերաբերող առարկա-
ները կը կազմեն,

Ըստ չենք ուզեր թէ այդ պայ-
մանք անտես առնելուած էին մինչեւ
հիմա Հայ-իգական վարժարանաց ծը-
րագրերու մէջ . բայց մեծ մասամբ կը
կայան ային գրեթէ էրով և բաննո՞չ բա-
նելու մէջ . սակայն ընդհանրապէս զանց
առնուած և կամ մոռցուած էին ձե-
ւագիտութիւն և կար . որ առանին պի-
տոյից մեծ մասը կը կազմեն , ուովհե-
տեւ մէն մի ընտանիք՝ սկսեալ խօնարհ
դասէ ցմիջնակարդ դասն իւր հան-
գերձեղինաց համար դերձակուհեաց
կը դիմէ՝ ձեւողչէքի և կարողչէքի մա-
սին թերեւս հաւասար կամ աւելի վը-
ճարելով կերպասի բուն գնէ և զոր սա-
կայն օտարք կը շահէին :

Բերայի Պատ. Թաղալին Մատակա-
րաբութիւնն, որ ընդ Ատենուպետու-
թեամբ Վսեմ նուրեան էֆէնտիի՝ փա-
փազելով Հայ. իդական սեռի մտաւոր
և բարոյական կրթութեան հետ ջամ-
բել նաեւ նմա առ. տնին տնտեսութեան
վերաբերեալ տարրական ծիւղերէ մին
եղող մասը՝ որ է, ձեւ. կար և ձեռա-
գործութիւն՝ բացում ճգամբ և գովե-
լի հոգածութեամբ հաստատեց Բերա-
յի Հայ-իդական սեռի Արուեստանոցը,
Կար կրնանք աւանց չափազանցութեան
ըսել, այսօր իր տեռակին մէջ միակ ա-
ռաջին հաստատութիւնն է, որ ըստ
վկայութեան ձեռնհասից՝ կրնայ իբր
տիպար ժառայել:

Այդ հաստատութիւն իւր յաջող
արդիւնքով արդէն սկսած էր բազմաց
ուն և ուշադրութիւնը գրաւել, վասն
զի Հայ-Մեծատունք իւրեանց զաւա-
կաց - օրիորդաց - օժիտի պատրաս-
տութեան համար մեծաքանակ յանձ-
նարարութիւններ կ'ընէին՝ ընդհան-
րապէս գոհ մնալով թէ գնոյ չափա-
ւորութենէ և թէ յանձնարարեալ գոր-

**ծոց ուշագրաւ ազնիւ վայելչութենէ ,
ճաշակաւոր փափկութենէ և բարե-
յաջող մրցումէ :**

Այս հանդէս . որ ինչպէս ըստի՞ք
կատարուած էր ալս շաբաթ օր, վեհ .
Սուլմանի բարձր գնահատման կը վեր .
բարերի, զի Ն. և Վեհափառութիւն
գնահատելով այս հիանալի ձեռագործ .
ներէ, որ իւր Օգոստափառ հիւրերու .
—Գէրմանիոյ վեհ . կայսեր և կայս .
ըուհւոյն անջասենեկի նիւթերը կը .
կաղմէին, յոյժ գոհ մնալով՝ բարեհա .
ճած է խրախուսել Բերտիի Հարիկոտ .
կան սեռի Արուեստանոցի արհեստա .
գիտական ճիւղի Տնօրէնուհի Տիկին .
Մաքրուհի Միքանէտեանի, ուսումնա .
կան Ճիւղին Տնօրէնուհի Օր. Խեփիմէ .
Օտեանի և ձեռագիտութեան վարժու .
հի Տիկին Ժանն Մանկընիէի արհես .
տից արծաթեալ շքաղբամ չնորհել .

Այս առթիւ այն յարկի մէջ կա-
տարուած է մի փայլուն հանդէս ընդ-
բարձր սախաղահութեամբ զմեն. Խը-
րիմեան Սրբազնի և ի ներկայութեան
Սրուանձտեանց Գեր. Գարեգին եպիս.
Կոպոսի. Գեր. Տ. Ներսէս Ծ. Վ. Աս-
լանեանի, Գեր. Տ. Յ. Մկրտչանի, Պատ-
քահանայից գասօւն, Պատ, Թաղալին
Համախմբութեան և բազում երեւելի
ազգայնոց, որ փութացած էին ներկար
գտնուիլ:

Ամեն. Խրիմեան Սրբազն, գեր.
Մկրեան և Վստժ. Յ. Չուրեան էքէնտի
պարագային յարմար ատենաբանու-
թիւններ ըրին և Ամեն. Խրիմեան իւր
իսկ ձեռօք կախեց նոյն շքադրամները
նողա կուրծքէն :

Նշանակելի կարեւոր պարագայ
մէ այս, որ շատ ազդու տպաւորու-
թիւն գործած է և պիտի գործէ :

Բայց այն պերճախօս ատենաքա.
Նութիւն զոր ըրած է Ամեն. Խրիմեան
Սրբազն իւր գրաւիչ ոճով վերաբեր-
մամբ արհեստական ուղղութեան՝ մեծ
միսիթարութիւն կը պատճառէ մեզի,
մենք իրաւամբ այնքան մեծ կարե-
ւորութիւն կուտանք իրր արդիւնք մեր
փորձառութեան և հետազոտութեան ։

Ն. Ամենապատուութիւն արտասահնելէ յետոյ սա Խօսքիր թէ՛ ։ Ենուրեանկ Էֆենտի Օր. Օտեանին ձեռքը տուած

է գիրքն և Տիկին Միլառելուտանի
ձեռքն՝ ասեղն ու մկրտառն, Արուես-
տանց գիտով աշակերտուհեաց թէ՝
միտքն ու սիրաը պարաբելու և թէ՝
փորը կշացնելու համար յարեց նաև
թէ՝ բանաստեղծներն անօթի կը մը
նան, մինչ արուեստն հաց՝ կուտար, — և
իրրեւ մեծ սխալ մատնանիշ ըրաւ կես-
դար տռաջուան դպրոցասիրաց ըն-
թացքն, որ մինակ դպրոց բանալու
հոգածու եղած են, մինչ պէտք էր
— ըստ, — ամեն դպրոցի քով նաեւ ար-
հետանց մը հիմներ ժամանակէ որ
ացելըն այս մէն պէտք բարձանինք, և աչ-
այս մէր ազգանց այլ և մէր ման բարձաց աշ-
նեաւ սովորանինք, և այսն:

Արհեստական ուղղութեան մասին
այս սիւնակաց մէջ մեր գրանչերն
արդեօք ուսումնատեցութեան ար-
դի՛նք են, թէ հիմնական կրթութեան
տարածվան հետ նաև արհեստից մեծ
կարեւորութիւնը խոստովանող ու պար-
զող յօդուածներ, զորու ինչպէս գիտել
առևինք փորձաւութիւնը, պարագալք
և հետազօտութիւնը կը թելագրեն
մեզ մասնանիշ բնելու ստուգիւ շատ
սիսակ ըմբռնուր մը, որու գործնական
արդիւնքը եղած է աղքատութիւն։
Թո՞ղ այլք ի՞նչ կուզեն զախ ըսեն
և Մասիսի արդու յօդուածագիր Ար-
քիար էֆէնտի որպէս կամի ըստ այնմ
դատէ, պատոնք բնաւ մեր փոյթը չեն,
վասն զի մենք յառաջադիմութիւնը
օգտակարութեան և գործնական արդ-
եանց մէջ միայն կ'որոնենք,

Բայց միեւնոյն ժամանակ կը լայ-
տարարենք. թէ ամեն մարդ չէ կարելի
գիտուն ըլլար, և այս բան բնութեան
մի օրէնք է.

Կրնայ սակայն ամեն ոք ստանալէ
յետոյ ինամեալ նախակըթութիւն՝
պարապիլ արհեստի, որ միանգամայն
եսէն բառ ուսու ու անկանչ անօթի անու

Զենք գիտեր թէ ուր և ո՞րն է
սխալը մեր քարողած այս սկզբունքին
մէջ.

Անցնինք

Մեր յարելի Ռւսումն. կորհուրդն
ըմբռնելով իւր պաշտաման բարձրու-

թիւնը և գուրս ելած է դատական
առեանի գիրքն, զի իւր նախորդնե-
ներէ շատեր կարծելով թէ իւրեանց
ձեռնհասութիւն կը կայանայ վարժա-
րանաց համար ուսմանց ծրագիր մը
պատրաստելէ յետոյ՝ այլ եւս զբաղիլ
վարժապետի, հոգաբարձուի և թա-
զականի միջեւ ծագած վէճեր քննելով,
կարգադրելով և տնօրինելով, ընդ-
հանրապէս զանց կընէին հանրային
խնդիրներ, որ իրաւամբ այդ շատ բար-
ձրը պաշտօնը վարելու կոչուող մարմ-
նոց ձեռնհասութեան կը վերաբերին
Արդի Ռւսումն. խորհուրդն որ մա-
սամբ նախորդին վերակաղմեալն է,
փափակելով իւր նախորդաց ընթաց-
քին չհետեւիլ, ժամանակին ոգւոյն
և պահանջմանց համաձայն ընդհանուր
վարժարանաց համար ուսմանց գիւ-
րագործադրելի ծրագիր մը պատրաս-
տելէ և գասագրաց մասին ինչ ինչ
կարեւոր տնօրինութիւն ընելէ յետոյ՝
այժմ իւր ուշագրութիւնը գարձուցած
է կաճառի մը հաստատման, որոյ նը-
պատակն է.

Ա. Հսկել աղքային լեզուի մշակու-
թեան և գարգացման, թէ՛ հնոյն և
թէ՛ նորոյն, որոց մին բոլորովին բարձի
թողի եղած է ժամանակէ մը ի վեր,
և միւսն ամեն քմածին նորութեանց
և անհեթեթութեանց ընդունարան
դարձած է:

Բ. Զբաղիլ պատմական, հնախօսական և մատենագրական խուզարկութեամբ, մասնաւոր ուշադրութեան և ջանից առարկայ ընելով ի սփրիւռս աշխարհի ցիր ու ցան և օրաւուր կորստեան մօտալուտ վտանգի մէջ գըտնուող ընտիր և անգին ձեռագրոց խուզարկութիւնն, ժանօժութիւնն և եթէ հնառ է. Հաւաքրումն :

Գ. Եւ զերջապէս իւր հսկողութեան
ներքեւ առնուլ և կազմակերպել Ազ-
դային Մատենագարանն և զայն հան-
րութեան օգտակար դիրքի մը մէջ
գնելու:

Ահաւասիկ այս եռեք լոյժ կարեւոր
կէտերն են որ Նորահաստատելի կաճա
ռի պաշտօնն և պարտականութիւնը կը
սահմանեն, զորս իբր հիմնական կա
նոնք և սկզբունք գծած է Ուսումն.
Խորհուրդը.

կաճառն եթէ յաջողի իւր այս օրսք
գլխաւոր պարտաւորութեանցը մէջ,

իրական շատ մեծ ծառայութիւն կը մատուցանէ, զի այդ երեքն յոյժ կեն սական պէտքեր են և հանրային մեծ կարեւորութիւն ունին :

Մաղթելի, մանաւանդ թէ փափա գզի է, զի կաճառն, ոյր հաստատու այնքան ցնծութեամբ կ'ողջունենք, անձնական կրից յագուրդ տալու և յաւակնութեանց ասպարէզ չդառնայ, այլ լինի իւր բարձր անուան և պաշտօնին արժանի մի մարմին. որ Ազգին ակնկալութիւնները պսակելու ծառայէ:

Տեսնենք:

ԳՐԱԴԱՑԱԿԱՆ

Միհրան էֆ. Զօպանեան որ թարգմանած է «Մարի է Սիմոնէ», անուն գործը — Հեղինակութիւն մեծանուն Քսավիէլոր Մոնթէրէնի—պատիւ ըրածէր յղել մեզ մի օրինակ, զոր չնորհակալութեամբ ստացանք:

Որպէս յայոնի է, Քսավիէլոր Մոնթէրէն նշանաւորագոյն վիպասաններէ մին է և իւր այս անմահ երկ իւր գլուխ գործը կը համարուի:

Մարի է Սիմոնէի մէջ չկայ բարոյականի հակառակ մի ո՞ր և է կէտ շատ հետաքրքրական է և կը պարունակէ ճոխ դարձուածներ,

Բայց մեր բուն գիտած կէտն է թարգմանութիւնը, յորում մեծապէս յաջողած է Զօպանեան էֆէնտի:

Լեզուն է մաքուր աշխարհաբառ և ոճը սահուն և գրաւիչ:

Թարգմանութեան մեծագոյն յաջողութիւնը մանաւանդ յայնմ է զի մեծարգոյ Թարգմանիչը կրցած է այս գործի խորը թափանցել, հոդին ըմբռնել և առանց իմաստ մը գուրս թողելու՝ բացատրել, զոր ընթերցողը կը հասկնայ առանց չարչարուելու.

Թարգմանչի մը առաւելութիւնն յայսմ է, և այս պարագալ պատիւ կը բերէ Սիմոն է Մարիէի Թարգմանչին:

Կան հրապարակի վրայ թարգմանութիւններ, որ սակայն առանց բընագրի՝ հասկցուելիք բաներ չեն, վասըն զի թարգմանիչք կամ այն է որ բնագրի լեզուն չեն հասկել և կամ այն է որ տիրած չեն այն լեզուին՝ հայերէնի՝ որում թարգմանած են:

Այդ տեսակ գործեր եթէ վարժութիւն են, ըսելիք չունինք, բայց վարժութեան համար թարգմանուած գործեր լաւագոյն է որ ի հրատարակութիւն չտրուին, որով գէթ թուղթի և տպագրութեան ծախքը շահուած կըլլայ և գրական հրապարակն ալ աշն գործերով լցուիր.

Բայց գժրադգարար մեր մէջ կարծես մոլութիւն մը դարձած է որ չհասկցողն ալ թարգմանելու կը ձեռնարկէ, ինչպէս նաեւ անկարողն ու համբակն ալ կը գրէ, առանց սակայն գրածը գիտնալու, նիւթին տէր լինելու և հմտութիւն ունենալու. վասն զի կեանքին մէջ ընտիր հեղինակութիւններ կարդացած և ուսումնասիրութիւններ կատարած չէ և կամ հազիւ մի քանի վիպասանութիւններ կարդացած է և այն ալ անշուշտ անընտրանօք,

Ասոր հակառակ սակայն կարողագոյնք հետպհետէ կը հրաժարին գըրելէ և թարգմանելէ, որով հրապարակը գեռավարժից ձեռքը կը մնայ:

Արդեօք յառաջադիմութիւնէ այս դրական այս չարեաց և աղետից միակ դարմանը մենք անաջառ քննադատութեան մէջ միայն կը գտնենք և ոյր վրայ կը հրաւիրենք կարողներու խորին ուշադրութիւնը.

Կին մը իւր ամուսնոյն.

— Ինչու տխուր ես, սիրելի ամուսնու:

— Մինակ ըլլալուս սիրտս կը նեղանայ կոր:

— Ի՞նչպէս մինտկ, ես քովդ եմահա.

— Իրաւ, դու քովս ես թէեւ, սակայն երկուքս միայն մէկ մարմին կը կազմենք. ուստի երբ մինակ մնանք, սիրտս շատ կը նեղանայ:

Գիտնոց ժողովի մը մէջ կարգալու արժոնի գործոց վրայ խօսք բացուելով՝ որկրամոլութեամբ նշանաւոր եղող մէկու մը հարցուեցաւ.

— Պարոն, գուք ո՞ր գործէն աւելի կախորժիք:

— Պարօնայք, ես ամենէն աւելի ճաշարանած ցուցակներէն համոյք կը գալ.

Գիւղացի աղջիկ մը ամուսնանալով երբ ամուսնոյն բնակարանը կը տարուէր. ճամբան՝ ընտանեկան յարկէն զատուելուն համար՝ կը սկսի սաստիկ լար Զայս տեսնելով իւր հայրը կըսէ.

— Քանի որ աղջիկս հարս երթալուն համար կուլայ, թող ետ դառնայ. չեմ ուղեր այլ եւս զինքն ամուսնացնել:

— Հոդ չէ. հայրիկ, կը գոչէ աղջիկը իւր արցունքը սրբելով դուն ինծի մի նալիք, ես թէ կուլամ և թէ կերթամ:

— Երկու ընկերք ճաշարան մը կը մտնեն, կարսօնը գալով կը հարցնէ.

— Ի՞նչ կուզէք, պարոնայք:

— Ինձ պիֆթէք մը բեր կըսէ մին.

— Ես ալ պիֆթէք կուզեմ, սակայն աղէկ ըլլայ. կըսէ միւսն.

Յայնժամ կառսօնը կը պոռայ խոհարարին:

— Երկու պիֆթէք, բայց մին աղէկ ըլլայ:

Անձրեւոտ օր մը մարդ մը տանիքի մը տակ քաշուելով վարձու կառքի մը կը սպասէ. բուական ժամանակ հոն մնալէ վերջ՝ կառք մը չը տեսնելով կըսէ.

— Ա՞հ, այս ունայն աշխարհին մէջ ամեն բան կանցնի, ամեն բան կանցնի, սակայն զիս անձրեւէն աղատելու համար վարձու կառք մը շանցնիր:

**ԱՂՕԹԱԳԻՐՔ
ՊԱՐՏԷԶ ՀՈԳԵՒՈՐ**

ԹԱՅԱՋԱՋԱՋԱՋԱ

(Պէրպէրեան Տպագր.)

Ընտիր թղթի վրայ, մաքուր տպագրութեամբ, լաթակազմ, կը վաճառուի

Երկու {2} դրուշ

Կը գտնուի Պէրպէրեան Տպագրան, Կ. Պ. Եսքի Զապէրիէ Ճատակէսի, թիւ 61.

ԾԱՂԿԱՔԱՂ

Պարոն մը ստիպողական և շատ կարեւոր խնդրոյ մը համար գիտունի մը տունը կերթայ և աշխատութեան սենեկին մէջ գտնելով զայն.

—Դուցէ արդեւք ըլլամ ձեր զբաղմանց, կըսէ :

—Ոչ, ամենեւին . . .

—Իմացայ որ կարեւոր աշխատութեանց ձեռնարկեր էք: !կը վախնամ որ այցելութիւնո . . .:

—Բնաւ արգելք չեք լինիր, ընդհակառակն: Կապիկներու վրայ ուսումնասիրութիւններ պիտի ընէի ես ալ: Նստեցէք ուրեմն:

* * *

Գինեմոլ մը ոգելից ըմպելիք չափազանց գործածելէն հիւանդացածքարեկամի մը այցելութիւնը կընդունի.

—Կը ցաւիմ, կըսէ նմա. որ բժըշկաց պատուէրին չես հնազանդեր բընաւ. անոնք օրը դաւաթ մը գինիի հրաման տուած են. մինչդեռ դունդ գաւաթ կը խմես . . .:

—Ներեցէք, ներեցէք. կը պատասխանէ գինեմոլը, հինգ բժիշկներէ խորհուրդ հարցուցած եմ. ամէն մէկը գաւաթ մը խմելու հրաման տուաւ: Ճշդութեամբ իրենց պատուէրը կը կատարեմ: Դեռ ի՞նչ ընեմ:

* * *

Ճաշարանին մէջ:

—Կառսօն, ձեր չպիֆթէքը այնքան կարծր է որ կարելի չէ կտրել: Սպասաւորը՝ հանդարտ գիմօք մը.

—Պարոնին ուրիշ դանակ մը տուէք:

* * *

Այրի կին մը երբորդ անգամ լինելով՝ երիտասարդի մը հետ կամուսնանայ: Ամուսնութեան օրը կը համնի. երկու խօսեցեալը քաղաքապետութեանց պաշտօնատունը՝ կերթան պաշտօնական արձանագրութիւնը լինել տալու համար: Կինը կարեւոր թուղթեր մոռցած լինելով, հետք առնլու, ամուսնոյն բարկանալով:

—Յանցանքը իմս է, կըսէ: Հոգ մի ըներ: Եռիշ անգամ, պէտք է որ առաջնուշնէ տեսնեմ պատրաստութիւնները:

* * *

Պարոնը և տիկինը կուղեն զիրարթողու, կամ իրարմէ բաժնուիլ, որով:

Հետեւ միշտ անհամաձայն են:

Դատարանէն կը կոչուին և նախագահին առջեւ կելնեն, Հազիւ թէ նըստած են, երկուքն եւս ոտք կ'ելնեն և խօսելու հրաման առնլով մէկ ձայնով կոկորդին դատաւորին ականջին պօռալ:

—Պարոն, որոշուած է՛, այլ եւս չեմ ուղեր, ամուսնոյս հետ չեմ կրնար պարիլ:

Դատաւորը՝ քիչ մը զարմացեալ:

—Լաւ. շատ լաւ . . . ուրեմն ինչո՞ւ կը գանգատիք իրարմէ: Արդէն համաձայներ էք . . .:

* * *

Միականի մը սրատես մարդու մը հետ գրաւ գրած եր թէ՝ իրենց մէջէն ով աւելի կը տեսնէր: Գրաւը կընդունաւ երկու կողմէ: Միականին կը հաստատէ:

—Ես շահած եմ, ձեր երկու աշերը կը տեսնեմ ես, մինչդեռ գուք իմ մէկ աշքս միայն կը տեսնէք.

(Թարգմ.) Մ. Գ. ՄՕԶԵՍՆ

Են մարդ վազցունելէն ուրիշ ճարչիկայ ըստ և պագալ: պագալ գոյշու պահճէպանը էտեւէն վազեց, Ամբակում աղան ալ պատուհանը գոցելով վարինցաւ բակը, ուր արդէն մտած էր պախճեպանը:

Պու նէ՝ տէրէճէ տալկընլըդ արբ, ըստ Ամեակում աղան սրտմած, ուստա իլիա պազըը պաղըրա պօղազը մըն տէլիի երթըլլալը:

—Խայլըլը ուապահլար օլուն պատախանեց պախճէպանը և չոդ էլի, սի՞զ նասըլսընըլ, ինչալլահ էլիսինիզ: չօդտան որը փարանըզը ալմամըլըմ, նէ՝ ալաճգուն պագալըմ:

—Պէրէքեաթ վէրսին պագալըն չօճուղունա քի, նասըլսա արքանտան գօշտուրտումտա սէնի ալտը կէթիրտի, քապամթընը պիլտիին իշխն քարումուզուն էօնինտէն պիլէ կէմէսինի ճանըն իստէմէյօր, էօյլէ տէյլէ մի:

—Էհ, վագիթըն էլիսի, պազը կիւն էլի, պազը կիւն ֆէնա. պիր կիւնտէ պէյլէլիքէ մէզարա կիրերիզ, օրա. ճըգտա հէր զիւ պիթէր:

—Եէնմէղ տէրէճէտէ աճը ըտըլար, պէ քարտա շեազըդ փարալա հէփունինտէ սօգաղա տէօքտիւք, եազըդ էթէ, քէօմիւրէ վէ էմէյէ. պէն պունու սանա եագըշըլըմատըմ, ուստա իլիա պարէմ քօմշուլուզումուզտա: օլմապըն:

—Ալլահ կէճինտէն վէրսին պամա: պիլիրսին, աճապա, տիւշիւնմէք ինսանըն վիճուտինի խարապ էտէր, սապահ քարանըզըն չըդմըշըմ, շիմտիյէ գատար տահա սիթուահըմ եօդ տըր:

—Օնա պօշ յաֆլար տէմիշէր, էշկեարէ չէյ քի սէն օ աճը բաթիճան լարը պիլէ պիլէ պիլէ եռութտուրտուն, պիրտէ տուրմուշ պանտ քուրտ մասալը օգուերուսուն:

—Ատամ սէնտէ, պէյլէ եաշամագտան իսէ էօմէսի տահա էլի. պըլտըր տան պէրի չէքտիզիմի պիր, մէվլա պիլը, պիր սաղ գոլումուզ վարըտը օնա կիւփէնմիշ իտիք, օտա սաքաթլանտը:

—Ամա շուրասը թօհափ տըր քի սէն քէնտիննէ Ամբակում տղայը ալտաթըլըմ տէյի աճապա նասըլ սէվինտին:

—Տիւնեա քազան պէն քէպճէ օլ

ԵՐԿՈՒ ԽՈՒԼԵՐ

Ամբակում աղան խուլ էր, լաքին խուլութինը պէլլի չէր ըներ: Օր մը բաթիճան կառնէ իրեն դրացի պախճէպանէ մը:

Բաթիճանները աճի ըլլալուն Ամբակուն աղան սաստիկ կը բարկանայ և միտքը կը գնէ աղէկ մը յանդիմանել զայն, որ զինքը խարած էր:

Միջոցը մի քանի օր անցնելէն ետքը, առտաւ մը Ամբակուն աղան կէօզիւկը քիթը պատուհանէն փողոց նայած ատենը պախճէպանի հագուստով մարդ մը կը տեսնայ, որ քիւֆէ մը շալկած կերթար:

Իշտէ աս ըլլալու է ըստ Ամբակում աղան և գլուխը պատուհանէն գուրս հանելով և ակնոցն ալ քթին վրայ աղէկ մը տեղաւորելով: Հա՛ իշտէ ան է, ուստա իլիա՛. ուստա իլիա՛, կէլ կէլ կը պոռայ:

Ուստա իլիան բնաւ չէր պատասխաններ:

Դարձեալ, ուստա իլիա, պահճէպան կը պոռայ, որ նոյնպէս չի լսեր: Ը՞ն, սազըր նանլէթ, ուստա իլիա՛. դարձեալ ճուղապ չի կայ:

Վո՞յ մարդ: հէմէն ճաթիս ետե-

տում, Փագըր քոլումուն պիր շարէսինի պուլամատըմ, տուրուալ սէն նէ սէօյ լէյօրսուն. Ստամպօլոտա պուլունան քը ըըքնըլարըն հէփսինէտէ քոլումու պտղ լաթտըմ ամա, նափիլէ, հիշ պիր Փայ տառնը կէօրմէտիմ.

— նէ՝ շարուք ունութտուն, օն ի քիչէր փարատան 20 թանէսինէ ալթը քուրուշ վէրմէտիմ մի, սէօյլէ, շինտի պունլարը գաչարտան սայաճագուն:

— Պու գատարընատա շնւքիւր, է վէլտէն պու բարմագլարըմը հիշ օյնա տամազըտըմ, Ալլահ իշինի դայըլըն, գատընըն պիրի գանա պիր ու փագ շի շէ եադ վէրտի, պիր գաչ տէֆա սիւր տիւյիւմտէ պաշատը բարմագլար ոյ նամայա:

— Նափիլէ կիւրիւթիւ իստէմէզ, պունտան էվէլ ալտըքլարըմըն եէրինէ թամ քըրք թամէ վէրէճէքսին պանա, զէրէ պունլար օնլարըն ետրըսը գատար տըր. շարուք պաշլա սայմայա, զէրէ իշիմ վար. եէրէ կիտէճէլիմ:

— Ճանըմ, պըլտըր գըլըն զարդա վաթ քիւֆէսի սըրթըմտա իսկէլէյէ կիտէր իքէն՝ այտղըմ գայտը, եիւզիւ գոյու գարանտըմ, իշտէ սէպէպ պու, քոլումուզու ինճիթմիշիզ:

— Աճապա նէտէն անը օլուր, տէր լէր քի սու վէրմէզլէրտէ օնու իշին անը լանըր, էֆէնտիմ, եազմուր օլմասա սիզ տէ պիրազ սուլայըն, միւշտէրի տիխնէ՛ր մի եազմուր օլմատըլընը, տէ պագալըմ գըրգ բաթլիճանս սայ.

— Աղնատըմ, վէզիր, հանընտաքի քըրքնը իշին տէմէսին:

— Նէ, վէրմէզմին, սէպէպ:

— Կիթտիմ, օրայատա կիթտիմ, պիր շէ եաբամատը:

— Կէշէն ագամ օլում Տիվան եռ լունտան կէթիրմիշ իտի, շէքէր կիպի թաթլը. աճըլարը մահալէլէրտէ սիւր մէյէ պագարսընըզ. սաթընը տէյիլ միսինիզ, հէփսինիզտէ եէրինիզտէ գալըն:

— Հայ հայ, Ալլահըն ինալէթի պէօյիւք, համտ օլուն, շինտիլէ գատար ան գալմատըգ, պունտան պէօյիէ տէ մէվլա քէրիմ. ճան սազլըզը օլուն:

— Էօլէսի տէյիլ, քուզում. ճէվիզին օնու օն փարայա ամա, եէնիլմէսի ատամըն կիւճիւնէ կիտէր. շաբուք թարախնտան սայ պագալըմ շուտան քըրք թանէ շէյ, զէրէ ել վէրիր գայըը:

— Տիշարլըք իլաճըտա եաբտըք. Փայտտ էթմէտի՛ հասըլը քէլամ, գար տաշ, արթըք օսանտըմ. սայը վէրտիմ եագասընը, բաթլիճան ալաճածմըսըն:

— Մայսանա, պէ, պուաց Ամբակում աղան այնպիսի բարձր ձայնով մը, որ պախճէպանը հասկցաւ և սկսաւ համ րել:

— Միզին կիպի ատամյարըն հագգընտան իշտէ պէօյլէ կէյինիր, ըսաւ լմբակում աղան և համրուած բաթլիճանները մէկդի գնելով պախճէպանը գուռնէն գուրս ընելու պատրաստուեցաւ:

— Զէլրէկ վէրսէն գոլայ ամա, մէ ճիտիլէ պօզամամ. ու փտութըն եօգսա տուրսուն. եարըն վէր, օ պիր կիւն վէր, սէնտէ ալաճազըմ օլուուն:

— Ալլահ ։ այլըլը բազար վէրսին, ըսաւ Ամբակում աղան, օգնելով միան գամայն պարտիզպանին կողովը շալկե լուն և գուռը գոցեց:

Ասոնք խուլ ըլլալիուն համար իրա րու խոօք չեն հասկնար, բայց ի՞նչ ըսենք անոնց՝ որ հասկնալով հանդերձ կամաւոր խուլ կը ձեւանան և աանձ ըսես նէ գանձ կը հասկնան, անջուշ իրենց բանին ձեռք չտալուն համար:

ԱՐՁՈՒԱՏՔ ԵՒ ՏՅՈՐՔՆ
ԱՆՏՈՆ ՍԱԲԱԱՆ

ԽՄԲԱԳԻՐ Մ. ԳԱՓԱՄԱՃԵԱՆ

ՏՊԱԳ. ԲՈՒԹԻՒԹԻՒՆ

ՀԱՅ ԹԵԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՊԱՀՃԷ ԳԱՓՈՒ

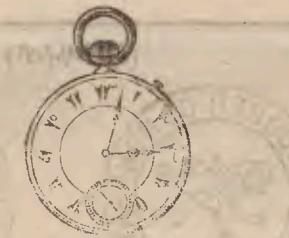
ՃԵԼԱԼ ԵՒՑ ԽԱՆԻՆ ՏԱԿ

Յիշեալ վաճառատան մէջ կը գտնուին ամեն տեսակ խիստ ընտիր և թարմ թէյեր, որ յատկապէս բերել տրուած են Զինատանէ, Ճափայէ, և Հլանտայէ:

Այս վոճառատուուն որ հաստատեալ է մի քանի տաիրէ հետէ, իւր ուղղութեամբ, պատուանորութեամբ և անխարդախ գործառնութեամբ մէծ անուն և համբաւ կը վայելէ տատ և թէ ի գաւառս և ունի խիստ բազում յաճախորդներ:

Վաճառմունք կը լինին մեծաքանակ և թէ փոքրաքանակ գիները չափաւոր են:

ԿԱՐՔԵՐՈՒՄ ԿԵՐԱԲԱՐ ԲԵՐԵՐ 48
ԱՐԿԱՅՈՒԹ ԱՄԱՀԱՆԱԿԵՐ ԳՈՒՂԵՐ ԹԻՒ 36
ԱՐԿԱՅՈՒԹ ԱՄԱՀԱՆԱԿԵՐ ԿԵՐԱԲԱՐ ԹԻՒ 36
ԱՐԿԱՅՈՒԹ ԱՄԱՀԱՆԱԿԵՐ ԳՈՒՂԵՐ ԹԻՒ 36

ՌՈՒԲԷՆ ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Պ Ս Կ Ե Բ Ի Զ - Ժ Ա Մ Գ Ո Ր Ծ

Բերա, հրապարակ թէնէլէ նէ - 519

Վաճառումն և նորոգութիւնք ոսկերչական նիւթոց և ժամացոյցի շըզթայի և այլն.

Ռուբէն Մէլքոնեան և Ընկերութիւն առնին ծանուցանել արգոյ հասարակութեան, թէ ի Բերա, Թիւնէլի հրապարակին վրայ Ասկերիչ - ժամանակործի վաճառատուն մը բացած է, ուր ամեն տեսակ սոկերչական նիւթեր, ժամացոյցներ շղթայներ և այլն կը վաճառուին և կը նորոգուին դիւրամատչել պայմաններով և աժան. զնով:

Ուստի կը յորդորենք ազնիւ յաճախորդներն որ անգամ մը, այցելեն յիշեալ վաճառումն, ապահով ըլլալով որ ամեն տեսակ դիւրութիւն, և խնամք պիտի գտնեն նոյն վաճառատան մէջ:

ՖՈՐՄՈՐԹՈՒԱԶ

ՏԵՇԻԶ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄԲԱՆԵԱՍԸ

05. Խաեէ Փրանգ 0,250,000

Ի՞միւրթաթ ազչէսի Փրանգ 1,270,000

Մէզքիւր գումբանիա տէնիզ գաղալարընա գարշը վարօրյարտա վէ կէմիլէրտէ եխւլէնիէն մալլէրի, վէ քէզալիք բօսթա իտարէլէրինէ թէսլիմ օլունան միւճէվհէրաթ վէ եախօտ պանդնօթ էվլագը զաեէթ էնվէնինէթ վէ սուհուլէթլէ սիկուրթա իտէր:

Պու ճիշէթլէ մէպալիզի քիւլինէի սիկուրթա իտէպիլմէք իշին իշպու գումբանիա էվլորատա 13 թանէ պիւեիւք սիկուրթա գումբանիալարըլլա պիրէշմիշ տիր: Պունլարըն թէքմիլ սէրմատէ վէ իհթիեալթ ազչէսի 100,000,000 Փրանգը կէչէր.

Էքմիլ Թիւրքիա աճէնթէսի

ՀՈՄՓՈՒՐԿ ՄԻՒՆԻԽ ՊԻՐԼԷՇՄԻՇ

ԵԱՆԿԼՆԱ. ԴԱՐՇԸ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄԲԱՆԵԱՍԼՊՐԸ

ՅԵՐՄԱՆԵ

Ի՞միւրթաթ ազչէսի 1888 Յունիսէ գատար

Սէնէվի իրատ 1888 Յունիսէ գատար

Փրանգ 8,000,000

Փրանգ 4,817,262

Փրանգ 10,069,700

Մէզքիւր գումբանեալար տէբօզիթօլար վէ խանէլէր վէ անլէր իշինաէ պուլունան մալլէր վէ մօպիլեալարը զաեէթ էնվէնինէթ վէ սուհուլէթլէ, թէմինաթը գավինէ թահթընտա օլարադ սիկուրթա իտէրլէր.

Իսթանպոլ աճէնթէսի

Խաթանպոլ, Պահճէ-գարու, Եօրկիատիս խան ԳԱՌՆԻԿ ՍՍՏՈՒՄՑԱՏՈՒՐԻ

Մալիւմաժ. — Շիրքէթլէրիմիզին Տէրիսատէթ պանքէրլէրի պուլունտն ներսէսեան Բէտէր վէ Մախտումու էֆէնտիլէր՝ հիսապը կէօրիւլմիւշ, վէ միւտիրիեէթի ումումիեէ թարաֆընտան թաստիգ օլունմուշ հէր կիւնա զարար ու զիւանը թազմինէ թէմամիլէ թալիմաթ ախզ իլլէմիլէր տիր:

ՓՈՐԹՈՒԱ

ԱՆՕՆԻՄ ՈՒՄՈՒՄԻ ՍԻԿՈՒՐԹԱ

ԳՈՒՄԲԱՆԵԱԾԵ

ՏԻՒՄԵԼՏՈՐՓԵՐ

ՏԵՇԻԶ ՆԵՀՄ ՎԵ ԳԱՐԱ

ՈՒՄՈՒՄԻ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄԲԱՆԵԱԾԵ

(ՀԱՍԴԻՔ)

ԱՆՐԱԾԱՆՈԹ ՆՈՐԹ ՊՐԻԹԻՇ ՐՊԵՐ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր յաճախորդներու փափաքա-
նաց համաձայն, մեր այս տարուան
քառուչուէ մուճակներն, որք իրենց վը-
րա այ իբրեւ նշան կշիռ մը կը կրեն
խիստ ճաշակաւոք, նուրք և հաստա-
տուն շինուած են չուտ բերւով:

Պօլսոյ հրապարակին վրայ երկար
ատենէ ի վեր ճանչցուած է թէ մեր
քառուչուէ մուճակները կը գերազան-
ցեն քսան տարիէ ի վեր գործածուած
բոլոր մուճակները:

Մեր այս մուճակներու ներքին կող
մը կշիռի մը և արտաքին կողմն ալ
առիւծի մը պատկերը դրոշմուած է,
իբրեւ նշան կը վաճառուին ի. Պօլիս
Սուլթան Համամ աղբիւրի մօտ Սե-
պուհ աղա Տէմիրճանի թիւ 47 և
49 խանութն և բոլոր քառուչուէ մու-
ճակ վաճառազներու քոփ, Կեդրոնա-
տեղին է ի Պօլիս, Պահճէ Գարու, Գո-
ճաման Օզլու խան, Ճօրճի Կիտրոլի թիւ
և ամժերանոց:

1686 աւ Կրէլինէ թէեսու օլունմուշ ուլ.

0ՀՐՄԱՆԵ

4,875,000 ՖՐԱՆԳ

ԻՀԹԻԵԱՐ ԱԳՃԷՍԻ 1,337,500

1845 աւ Տէ-էւլուրֆու նէկուսունմուշու-

ՈՒՄՈՒՄԻ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄԲԱՆԵԱԾԵ

0ՀՐՄԱՆԵ

3,750,000 ՖՐԱՆԳ

ԻՀԹԻԵԱՐ ԱԳՃԷՍԻ 3,099,367. 15 ՖՐ

Տէրսատէթ բիաչսաընտա պիրէշմիշ օւնն իշպու սիկուրթա գումբանեալարը.

Քէֆալէթի մրւթէգապիլէ իլէ հէր նէվի էմթաա վէ ազչէ կրուբօլարընը, տէնիշ, նէր վէ գարա նազիւտթը թէկլիքէլէրինէ գարշը դայէթլէ Փաեիսէպաշն շէրաեիթ
իլէ սիկուրթա իտէրլէր:

ՀԱՆՁԻԱԹԻՇԵ

ԵԱՆՂԼՆԱ. ԴԱՐՇԸ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄԲԱՆԵԱՊԸ

1874 աւ Համուրէիտ նէեւէ օլունմուշ ունու.

0ՀՐՄԱՆԵ

3,750,000 ՖՐԱՆԳ

ԻՀԹԻԵԱՐ ԱԳՃԷՍԻ 600,000

Իշպու սիկուրթա գումբանեասը, հէր նէվի էմաք վէ էշեաեր, անպար վէ մաղա-
զա աէրունլէրինտէքի էմթաանը, էն զիեատ Փաեիսէպաշն շարթւար իլէ սիկուրթա
իտէր: Թավսիլլի մալլւմաթ ալմագ իսթէնէնէր, պալէտու զիքը օլունմուշ իւչ գում-
բանեալարըն ումումի մասանճամթիւզարը պուլունան իսթանպուտա Պահճէ-Գարու-
ստունտա Բասի բաշա խանընտա նիւմէրո 13 վէ 14 աւ ՏէրԱՆ Ս. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ էֆէն-
տիեէ միւրաճատթ իթմէկէ տավէթ օլունողք